

Rechtspraak in Kampen

Periode 1690 - 1807

door

Gerrit Eijlander

Kamper genealogische en historische bronnen deel 36

Uitgegeven met medewerking van het archief der gemeente Kampen

Rechtspraak in Kampen

Periode 1690- 1807

**Bewerking van inv. nr.4 en 5 van het
Rechtelijk Archief Kampen**

Door Gerrit Eijlander

Kamper genealogische en historische bronnen deel 36

Uitgegeven met medewerking van het archief der gemeente Kampen

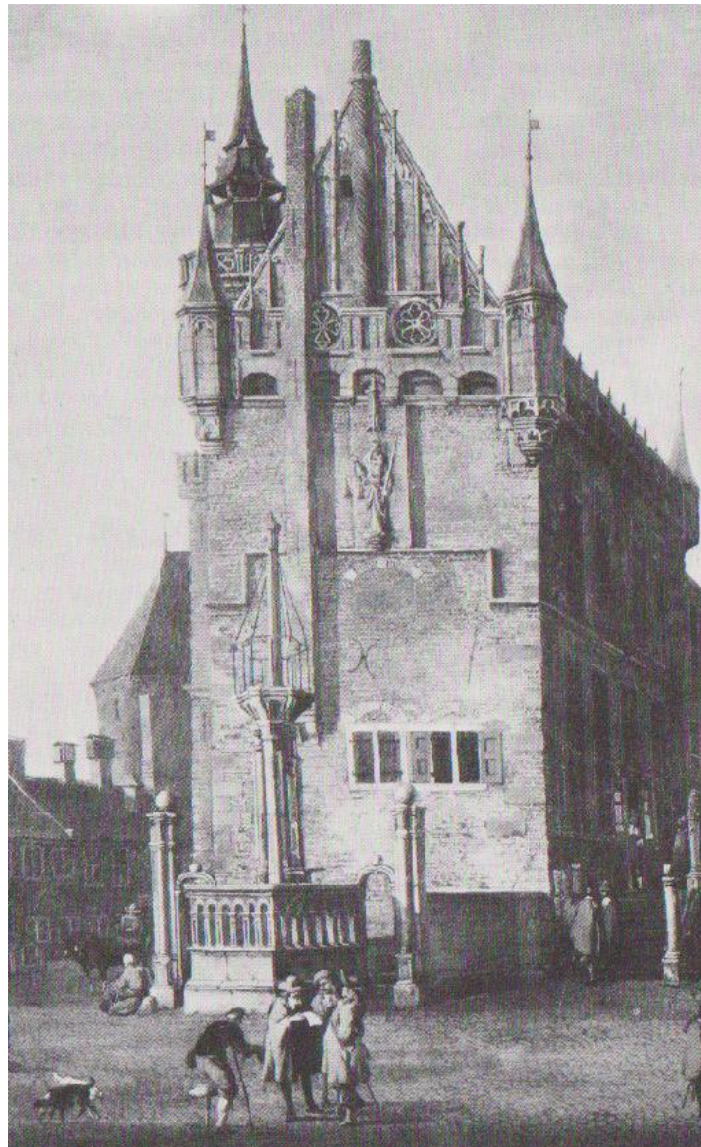
2013

|

Omslag en foto gemaakt door Eveline Eijlander

Inhoudsopgave

- Blz. II Inleiding
- Blz. 209 Index op persoonsnamen
- Blz. 219 Index op plaatsnamen
- Blz. 222 Munten en militaire zaken
- Blz. 223 Beroepen
- Blz. 224 Voorwerpen
- Blz. 226 Stoffen
- Blz. 227 Straten, gebouwen en instellingen in kampen
- Blz. 229 Lijst van algemene zaken
- Blz. 230 Woordenlijst

A.Beerstraten: Het oude raadhuis van Kampen ± 1660 met de kaak.

Inleiding

De Libri Causarum of boeken van rechtszaken in het Rechtelijk Archief van Kampen (RAK), bestaan uit een serie van vier registers.

Deze transcriptie betreft de delen (RAK inv, nr. 4 en 5). **Deel 4** beslaat de periode van 1690-1776 en **deel 5** de periode van 1777-1807.

Ik heb gekozen om deze delen te transcriberen. Dit om een beeld te krijgen van het taalgebruik in de periode 1690-1807, hetgeen betekent dat een woord of naam op verschillende manieren geschreven kan zijn. Ook kan het voorkomen dat er fouten zijn gemaakt, ik heb deze in de tekst niet verbeterd. Teksten tussen [haakjes] zijn mijn toevoegingen van plaatsaanduidingen van de oorspronkelijke tekst en andere aanvullingen. Ook bij iedere zaak heb ik aangegeven van welk misdrijf er sprake is. Cursief weergegeven woorden zijn in de tekst afgekort en door mij aangevuld.

De getallen [23] in de tekst geven aan op welke bladzijde in het origineel, de betreffende tekst staat, dit om het zoeken in het origineel makkelijker te maken.

Tenslotte zijn toegevoegd de indexen van namen, beroepen enz. en een woordenlijst met betekenis van deze woorden.

Met dank Kees Schilder en Annick Alink, die mij met raad en daad terzijde hebben gestaan en aan André Troost van het gemeente archief, die mij steeds voorzag van de betreffende boeken.

Gerrit Eijlander

Rechtspraak

In Kampen spraken schepenen en raden recht. De voltallige raad bestond uit 12 schepenen en 12 raden (aantal wisselde wel in de geschiedenis), twee van de schepenen waren burgermeester in de tijd en gedurende twee maand zaten zij de raad voor. Deze twee schepenen behandelden de dagelijkse civiele zaken, hun rechtbank werd de “Schepensbank” genoemd. De Hoge Bank bestond uit de voltallige raad, deze behandelde de criminele zaken. Twee van de leden van de raad, hadden de functie van stokmeester, met als aanvulling een stadssecretaris die bij het ondervragen van de verdachte, de gegeven bekentenissen opschreef. De begane misdaden bestonden uit diefstal, overspel, hoererij, dood door schuld, niet betalen van accijnzen en andere strafbare zaken. Als een misdadiger werd opgepakt werd hij tijdelijk opgesloten in de Koornmarktspoort of in de gevangenis onder het Raadhuis. Eten en drinken werd in rekening gebracht. Bij vermoeden dat de verdachte niet de waarheid sprak tijdens het verhoor, werd het verhoor voortgezet met behulp van een scherprechter, die in de eerste plaats belast was met het voltrekken van vonnissen. Die bestonden uit, geselen, brandmerken en ophangen van de veroordeelden, maar hem kon ook worden opgedragen de verdachten pijnlijk te ondervragen. Het is verbazend te lezen hoe gedetailleerd de bekentenissen soms zijn. Naderhand moest de verdachte nogmaals de bekentenissen die hij gedaan tijdens het verhoor van de scherprechter, zonder pijn en banden bekennen. Dan werd door de voltallige raad een oordeel uit gesproken, welke aan de veroordeelde werd voorgelezen staande voor het ijzer van het raadhuis. Hierna werd de straf voltrokken.

De straffen

De straffen die gegeven werden, geven een ander beeld, dan wat algemeen onder de mensen leeft. Dat is een beeld van onthoofding, het afhakken van ledematen en het zogenaamde radbraken. In deze delen zijn de straffen milder zou je kunnen stellen, alhoewel de straffen voor personen die in de stad woonden best wel ingrijpend waren.

De straffen in deze delen bestonden uit de volgende veroordelingen:

- Verbannen uit de stad en stadsvrijheid en veerschepen en zo uit de provincie Overijssel, om daar zijn leven lang, of een bepaalde tijd, niet weer in te komen.
- Aan de kaak gesteld worden.
- Geseling.
- Brandmerken.
- Wurging aan de paal.
- Op water en brood.
- Tuchthuis te Zwolle.

Verbanning

Het verbannen is een eigenlijk zware straf. De bezittingen van de verbannen persoon worden verbeurd verklaard, men moet familie en vrienden verlaten. Vooral voor een vrouw met kinderen moet dit een ramp geweest zijn, met de vraag, hoe houd je jezelf in leven. Dan begint het zwerven van de ene stad naar de andere, onder de voortdurende dreiging opgepakt te worden wegens landloperij. Geseling, brandmerken en nieuwe verbanning kunnen dan het gevolg zijn. Het kwam voor dat personen verbannen waren uit meerdere provincies. Bij de veroordeling werd altijd aangegeven dat men zwaarder zal straffen, als men ondanks het verbod de stad weer zou bezoeken. In de praktijk kwam het niet vaak voor, dat men ondanks het verbod weer in de stad kwam. Gebeurde het wel dan werd de persoon een aantal dagen op water en brood gezet en met herhaald dreigement weer uit de stad gebracht. In ernstige gevallen werd de persoon geselsd en daarna de stad weer uitgezet.

Aan de kaak gesteld worden

De uitdrukking “Aan de kaak stellen” komt in ons taalgebruik nog regelmatig voor. Het aan de kaak stellen, ging meestal vooraf aan de verbanning uit de stad. Het doel was duidelijk te maken wat er gebeurde als je de regels overtrad. En ook welke regels men overtreden had, bijvoorbeeld een lap stof om je nek als je die gestolen had, of als je pandbriefjes had vervalst werd dit met een bord om je nek aan de burgers der stad duidelijk gemaakt. Een tocht door de stad met een stuk hout of ander voorwerp om je nek behoorde soms ook tot de straf.

Als dreigement bij ernstige overtredingen werd er dan soms ook een strop boven het hoofd van de veroordeelde gehangen, bij een volgend vergrijp wachtte de strop. Ter lering en vermaak was dit, zou je kunnen zeggen. Tevens was iedereen op de hoogte en wanneer een verbannen persoon de stad weer inkwam, werd hij of zij al snel opgemerkt en in hechtenis genomen.

Geseling

Alvorens een persoon uit de stad verbannen werd, kon hij als staf geselsd worden. (dit betrof meest de mannen). In het geval dat de vrouw medeplichtig was aan de diefstal van haar man, dan moest de vrouw toezien hoe haar man geselsd werd. Er wordt geschreven met roeden strengelijk geselsd. Hoe ver men daar inging, waarschijnlijk tot bloedens toe. Ook dit gebeurde aan de kaak.

Brandmerken

Soms een combinatie van het voorgaande met het brandmerken, als duidelijke vermelding aan een ieder, die heeft iets op zijn kerfstok.

Of er een speciaal brandijzer was met een letter of iets dergelijks weet ik niet. In vroeger tijd werd het brandmerk in het gezicht aangebracht, later op de rug of schouder.

Wurging aan de paal

In deze delen komt deze straf een aantal malen voor, als straf voor sodomie. Men trad hier fel tegen op, men tolereerde dit niet omdat God in de bijbel hele steden had verwoest en men wilde niet dat dit Kampen ook ten deel zou vallen als men hier niet tegen optrad. De laatste doodstraf in Kampen is in 1752 uitgesproken wegens een moord gepleegd in het tuchthuis te Zwolle. De veroordeelde werd tegen de paal gezet en d.m.v. een koord gewurgd, of opgehangen. Daarna werd zijn lichaam op het galgenveld in een diep gat gesmeten in de eeuwige vergetelheid.

Op water en brood

Deze straf is de enige gevangenisstraf die men toepaste, behalve het voorarrest.

De veroordeelde zat in het gevang gedurende een aantal dagen op water en brood, wat hij zelf diende te betalen. Gevangenisstraf was duur en werd dus heel weinig toegepast.

Tuchthuis te Zwolle

Aan het eind van de 16^e eeuw veranderde de denkwijze van straffen. Het was in de Rooms Katholieke tijd een gebaar van christelijke naastenliefde als men een aalmoes gaf aan de rondtrekkende bedelaars (vaak bannelingen uit een of andere stad). In de loop van de tijd ging men hier anders over denken. Na de reformatie ging men middelen zoeken deze mensen om te vormen tot nuttige mensen voor de maatschappij en te leren de kost te verdienen. Dit betrof zowel mannen als vrouwen.

In Amsterdam werd in 1596 al een tuchthuis opgericht, waar men hout fijnraspte, het zogenaamde Rasphuis. Hier konden de gevangenen zelf door middel van het raspen hun eigen kost verdienen. Langzamerhand ontstonden er in ons land meerdere tuchthuizen, ieder met een eigen werkwijze. Het duurde lang voordat er in de provincie Overijssel een tuchthuis

kwam. Door allerlei oorzaken en rivaliteit tussen de steden Kampen, Zwolle en Deventer, werd pas in 1738 door loting bepaald dat het tuchthuis in Zwolle gebouwd zou worden.

Als voorbeeld had de architect Isaac van den Heuvel gekeken naar de indeling van andere tuchthuizen en het gebouw dat ontstond had twee verdiepingen en een zolder.

Het gebouw had aan de buitenzijde geen ramen, dit om de vluchtmogelijkheden te beperken en contacten met de buitenwereld te voorkomen. De hokken (cellen) hadden uitzicht op de binnenplaats, waar gelucht kon worden.

Op de begane grond waren de hokken voor de mannen, in totaal zeven hokken, waarin elk vier gevangenen geplaatst konden worden. Ongeveer vier bij vier meter was de grote van het hok. Op de eerste verdieping waren de vrouwenvertrekken, die bestonden uit twee grote slaapvertrekken, die ruimte boden aan in ruim dertig vrouwen. Om lastige klanten extra te straffen was er het “donker hok” waar zoals het woord al zegt totaal geen licht binnenkwam.

Het personeel bestond eerst alleen uit een tuchthuismeester, die moest voorkomen dat men kon ontsnappen en in geval van weerspanning de gevangene straffen. Vaak leverde dit geklaag op, omdat de tuchthuismeester om zijn positie te handhaven er een streng beleid op nahield. Verder moest hij zorgen voor werk, wat gedaan kon worden door de gevangenen.

Van de vrouw van de tuchthuismeester werd verwacht dat zij een rol vervulde in het reilen en zeilen van het tuchthuis. Na verloop van tijd werd het aantal veroordeelden groter en kwam er hulp, een knecht en ook een arts werd aangesteld. Voor een stichtelijk woord werd een predikant aangezocht.

De eerste die in Kampen veroordeeld werd om een straf te ondergaan in het tuchthuis van Zwolle was Frerik Jansen op 7 februari 1742, oud 41 jaren en geboortig uit deze stad.

Hij was al eens gebrandmerkt en had in Arnhem al een aantal jaren in het tuchthuis doorgebracht maar viel steeds weer in herhaling van zijn slechte gedrag. Hij werd wegens diefstal voor 30 jaar tuchthuis veroordeeld.

Wat stond de gevangene daar te wachten?

Allereerst was het de bedoeling dat de gevangene aan het werk werd gezet, om door het leren werken, later in de maatschappij, met werk een burgerlijk leven te gaan leiden.

Het doel was dus, om de gevangene te leren “ met hare handen de kost te winnen”.

Voor die tijd was het opsluiten van misdadigers als straf niet gebruikelijk, het kostte de stad veel geld en de gevangenen hadden ook geen geld om zelf aangesproken te worden voor de kosten. Opsluiten of het op water en brood zetten kwam wel voor maar dan om de procesgang af te wachten of als kleine straf voor een licht vergrijp.

De gevangenen verdiende met het werk in het tuchthuis een klein geldbedrag waarvan hij zijn eten en rookgerief kon betalen.

Het werk voor de mannen bestond uit raspen van hardhout, wat gebruikt werd voor de kleur van verf, het maken van handschoenen. De vrouwen hielden zich vooral bezig met spinnen.

Bij goed gedrag kon men rekenen op vervroegde vrijlating.

(‘Meer dan stenen muur: 250 jaar opsluiting in Zwolle, 1739-1989’ J. ten Hove)

Franse Tijd

In de winter van 1795 trokken de Fransen ons land binnen en vond er ook in Kampen een stadsbestuurswisseling plaats. Op het gebied van de rechtspraak blijft alles in grote lijnen, wat

betreft de strafmaat bij het oude. Een paar zaken die opvallen zijn, de schepenen en raden worden dan burgerrepresentanten genoemd. Later wordt er recht gesproken in naam van de Municipaliteit rechtdoende namens het Bataafse volk. Nog later wordt er recht gesproken in naam van de koning, Lodewijk Napoleon.

Schepengestoelte.

Rechtspraak in Kampen

Periode 1690- 1807

**Bewerking van inv. nr.4 en 5 van het
Rechtelijk Archief Kampen**

Door Gerrit Eijlander

Kamper genealogische en historische bronnen deel 36

Uitgegeven met medewerking van het archief der gemeente Kampen

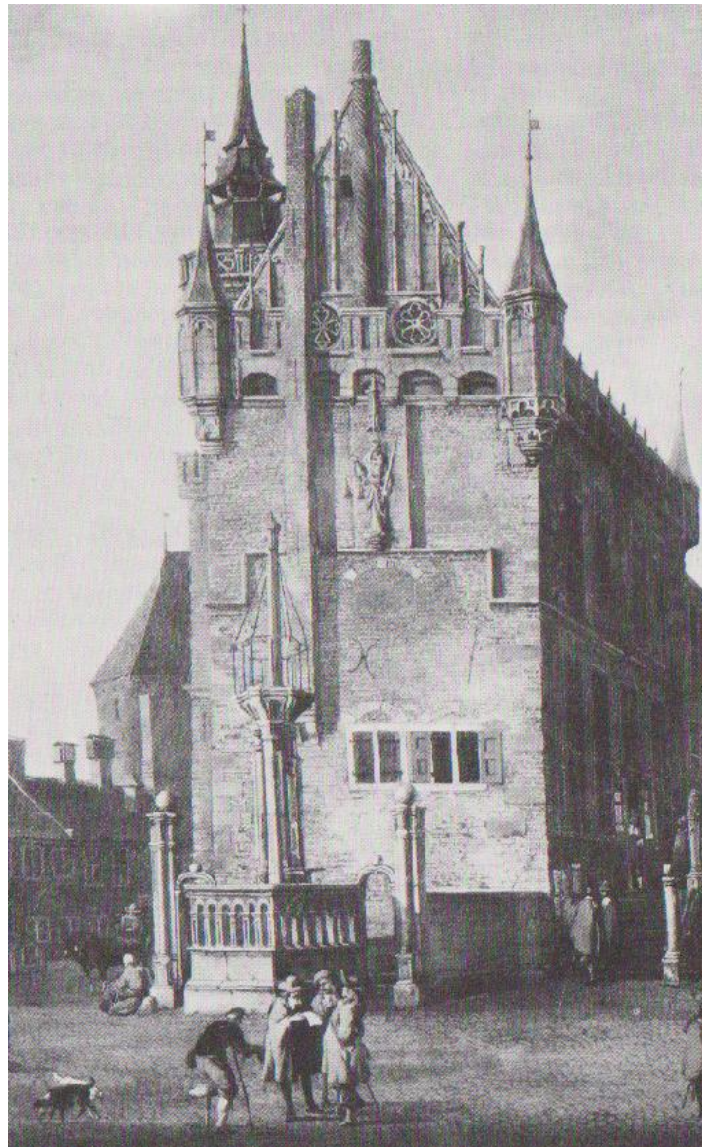
2013

|

Omslag en foto gemaakt door Eveline Eijlander

Inhoudsopgave

- Blz. II Inleiding
- Blz. 209 Index op persoonsnamen
- Blz. 219 Index op plaatsnamen
- Blz. 222 Munten en militaire zaken
- Blz. 223 Beroepen
- Blz. 224 Voorwerpen
- Blz. 226 Stoffen
- Blz. 227 Straten, gebouwen en instellingen in kampen
- Blz. 229 Lijst van algemene zaken
- Blz. 230 Woordenlijst

A.Beerstraten: Het oude raadhuis van Kampen ± 1660 met de kaak.

Inleiding

De Libri Causarum of boeken van rechtszaken in het Rechtelijk Archief van Kampen (RAK), bestaan uit een serie van vier registers.

Deze transcriptie betreft de delen (RAK inv, nr. 4 en 5). **Deel 4** beslaat de periode van 1690-1776 en **deel 5** de periode van 1777-1807.

Ik heb gekozen om deze delen te transcriberen. Dit om een beeld te krijgen van het taalgebruik in de periode 1690-1807, hetgeen betekent dat een woord of naam op verschillende manieren geschreven kan zijn. Ook kan het voorkomen dat er fouten zijn gemaakt, ik heb deze in de tekst niet verbeterd. Teksten tussen [haakjes] zijn mijn toevoegingen van plaatsaanduidingen van de oorspronkelijke tekst en andere aanvullingen. Ook bij iedere zaak heb ik aangegeven van welk misdrijf er sprake is. Cursief weergegeven woorden zijn in de tekst afgekort en door mij aangevuld.

De getallen [23] in de tekst geven aan op welke bladzijde in het origineel, de betreffende tekst staat, dit om het zoeken in het origineel makkelijker te maken.

Tenslotte zijn toegevoegd de indexen van namen, beroepen enz. en een woordenlijst met betekenis van deze woorden.

Met dank Kees Schilder en Annick Alink, die mij met raad en daad terzijde hebben gestaan en aan André Troost van het gemeente archief, die mij steeds voorzag van de betreffende boeken.

Gerrit Eijlander

Rechtspraak

In Kampen spraken schepenen en raden recht. De voltallige raad bestond uit 12 schepenen en 12 raden (aantal wisselde wel in de geschiedenis), twee van de schepenen waren burgermeester in de tijd en gedurende twee maand zaten zij de raad voor. Deze twee schepenen behandelden de dagelijkse civiele zaken, hun rechtbank werd de “Schepenenbank” genoemd. De Hoge Bank bestond uit de voltallige raad, deze behandelde de criminele zaken. Twee van de leden van de raad, hadden de functie van stokmeester, met als aanvulling een stadssecretaris die bij het ondervragen van de verdachte, de gegeven bekentenissen opschreef. De begane misdaden bestonden uit diefstal, overspel, hoererij, dood door schuld, niet betalen van accijnzen en andere strafbare zaken. Als een misdadiger werd opgepakt werd hij tijdelijk opgesloten in de Koornmarktspoort of in de gevangenis onder het Raadhuis. Eten en drinken werd in rekening gebracht. Bij vermoeden dat de verdachte niet de waarheid sprak tijdens het verhoor, werd het verhoor voortgezet met behulp van een scherprechter, die in de eerste plaats belast was met het voltrekken van vonnissen. Die bestonden uit, geselen, brandmerken en ophangen van de veroordeelden, maar hem kon ook worden opgedragen de verdachten pijnlijk te ondervragen. Het is verbazend te lezen hoe gedetailleerd de bekentenissen soms zijn. Naderhand moest de verdachte nogmaals de bekentenissen die hij gedaan tijdens het verhoor van de scherprechter, zonder pijn en banden bekennen. Dan werd door de voltallige raad een oordeel uit gesproken, welke aan de veroordeelde werd voorgelezen staande voor het ijzer van het raadhuis. Hierna werd de straf voltrokken.

De straffen

De straffen die gegeven werden, geven een ander beeld, dan wat algemeen onder de mensen leeft. Dat is een beeld van onthoofding, het afhakken van ledematen en het zogenaamde radbraken. In deze delen zijn de straffen milder zou je kunnen stellen, alhoewel de straffen voor personen die in de stad woonden best wel ingrijpend waren.

De straffen in deze delen bestonden uit de volgende veroordelingen:

- Verbannen uit de stad en stadsvrijheid en veerschepen en zo uit de provincie Overijssel, om daar zijn leven lang, of een bepaalde tijd, niet weer in te komen.
- Aan de kaak gesteld worden.
- Geseling.
- Brandmerken.
- Wurging aan de paal.
- Op water en brood.
- Tuchthuis te Zwolle.

Verbanning

Het verbannen is een eigenlijk zware straf. De bezittingen van de verbannen persoon worden verbeurd verklaard, men moet familie en vrienden verlaten. Vooral voor een vrouw met kinderen moet dit een ramp geweest zijn, met de vraag, hoe houd je jezelf in leven. Dan begint het zwerven van de ene stad naar de andere, onder de voortdurende dreiging opgepakt te worden wegens landloperij. Geseling, brandmerken en nieuwe verbanning kunnen dan het gevolg zijn. Het kwam voor dat personen verbannen waren uit meerdere provincies. Bij de veroordeling werd altijd aangegeven dat men zwaarder zal straffen, als men ondanks het verbod de stad weer zou bezoeken. In de praktijk kwam het niet vaak voor, dat men ondanks het verbod weer in de stad kwam. Gebeurde het wel dan werd de persoon een aantal dagen op water en brood gezet en met herhaald dreigement weer uit de stad gebracht. In ernstige gevallen werd de persoon geselsd en daarna de stad weer uitgezet.

Aan de kaak gesteld worden

De uitdrukking “Aan de kaak stellen” komt in ons taalgebruik nog regelmatig voor. Het aan de kaak stellen, ging meestal vooraf aan de verbanning uit de stad. Het doel was duidelijk te maken wat er gebeurde als je de regels overtrad. En ook welke regels men overtreden had, bijvoorbeeld een lap stof om je nek als je die gestolen had, of als je pandbriefjes had vervalst werd dit met een bord om je nek aan de burgers der stad duidelijk gemaakt. Een tocht door de stad met een stuk hout of ander voorwerp om je nek behoorde soms ook tot de straf.

Als dreigement bij ernstige overtredingen werd er dan soms ook een strop boven het hoofd van de veroordeelde gehangen, bij een volgend vergrijp wachtte de strop. Ter lering en vermaak was dit, zou je kunnen zeggen. Tevens was iedereen op de hoogte en wanneer een verbannen persoon de stad weer inkwam, werd hij of zij al snel opgemerkt en in hechtenis genomen.

Geseling

Alvorens een persoon uit de stad verbannen werd, kon hij als staf gezeseld worden. (dit betrof meest de mannen). In het geval dat de vrouw medeplichtig was aan de diefstal van haar man, dan moest de vrouw toezien hoe haar man gezeseld werd. Er wordt geschreven met roeden strengelijk gezeseld. Hoe ver men daar inging, waarschijnlijk tot bloedens toe. Ook dit gebeurde aan de kaak.

Brandmerken

Soms een combinatie van het voorgaande met het brandmerken, als duidelijke vermelding aan een ieder, die heeft iets op zijn kerfstok.

Of er een speciaal brandijzer was met een letter of iets dergelijks weet ik niet. In vroeger tijd werd het brandmerk in het gezicht aangebracht, later op de rug of schouder.

Wurging aan de paal

In deze delen komt deze straf een aantal malen voor, als straf voor sodomie. Men trad hier fel tegen op, men tolereerde dit niet omdat God in de bijbel hele steden had verwoest en men wilde niet dat dit Kampen ook ten deel zou vallen als men hier niet tegen optrad. De laatste doodstraf in Kampen is in 1752 uitgesproken wegens een moord gepleegd in het tuchthuis te Zwolle. De veroordeelde werd tegen de paal gezet en d.m.v. een koord gewurgd, of opgehangen. Daarna werd zijn lichaam op het galgenveld in een diep gat gesmeten in de eeuwige vergetelheid.

Op water en brood

Deze straf is de enige gevangenisstraf die men toepaste, behalve het voorarrest.

De veroordeelde zat in het gevang gedurende een aantal dagen op water en brood, wat hij zelf diende te betalen. Gevangenisstraf was duur en werd dus heel weinig toegepast.

Tuchthuis te Zwolle

Aan het eind van de 16^e eeuw veranderde de denkwijze van straffen. Het was in de Rooms Katholieke tijd een gebaar van christelijke naastenliefde als men een aalmoes gaf aan de rondtrekkende bedelaars (vaak bannelingen uit een of andere stad). In de loop van de tijd ging men hier anders over denken. Na de reformatie ging men middelen zoeken deze mensen om te vormen tot nuttige mensen voor de maatschappij en te leren de kost te verdienen. Dit betrof zowel mannen als vrouwen.

In Amsterdam werd in 1596 al een tuchthuis opgericht, waar men hout fijnraspte, het zogenaamde Rasphuis. Hier konden de gevangenen zelf door middel van het raspen hun eigen kost verdienen. Langzamerhand ontstonden er in ons land meerdere tuchthuizen, ieder met een eigen werkwijze. Het duurde lang voordat er in de provincie Overijssel een tuchthuis

kwam. Door allerlei oorzaken en rivaliteit tussen de steden Kampen, Zwolle en Deventer, werd pas in 1738 door loting bepaald dat het tuchthuis in Zwolle gebouwd zou worden.

Als voorbeeld had de architect Isaac van den Heuvel gekeken naar de indeling van andere tuchthuizen en het gebouw dat ontstond had twee verdiepingen en een zolder.

Het gebouw had aan de buitenzijde geen ramen, dit om de vluchtmogelijkheden te beperken en contacten met de buitenwereld te voorkomen. De hokken (cellen) hadden uitzicht op de binnenplaats, waar gelucht kon worden.

Op de begane grond waren de hokken voor de mannen, in totaal zeven hokken, waarin elk vier gevangenen geplaatst konden worden. Ongeveer vier bij vier meter was de grote van het hok. Op de eerste verdieping waren de vrouwenvertrekken, die bestonden uit twee grote slaapvertrekken, die ruimte boden aan in ruim dertig vrouwen. Om lastige klanten extra te straffen was er het “donker hok” waar zoals het woord al zegt totaal geen licht binnenkwam.

Het personeel bestond eerst alleen uit een tuchthuismeester, die moest voorkomen dat men kon ontsnappen en in geval van weerspanning de gevangene straffen. Vaak leverde dit geklaag op, omdat de tuchthuismeester om zijn positie te handhaven er een streng beleid op nahield. Verder moest hij zorgen voor werk, wat gedaan kon worden door de gevangenen. Van de vrouw van de tuchthuismeester werd verwacht dat zij een rol vervulde in het reilen en zeilen van het tuchthuis. Na verloop van tijd werd het aantal veroordeelden groter en kwam er hulp, een knecht en ook een arts werd aangesteld. Voor een stichtelijk woord werd een predikant aangezocht.

De eerste die in Kampen veroordeeld werd om een straf te ondergaan in het tuchthuis van Zwolle was Frerik Jansen op 7 februari 1742, oud 41 jaren en geboortig uit deze stad.

Hij was al eens gebrandmerkt en had in Arnhem al een aantal jaren in het tuchthuis doorgebracht maar viel steeds weer in herhaling van zijn slechte gedrag. Hij werd wegens diefstal voor 30 jaar tuchthuis veroordeeld.

Wat stond de gevangene daar te wachten?

Allereerst was het de bedoeling dat de gevangene aan het werk werd gezet, om door het leren werken, later in de maatschappij, met werk een burgerlijk leven te gaan leiden.

Het doel was dus, om de gevangene te leren “ met hare handen de kost te winnen”.

Voor die tijd was het opsluiten van misdadigers als straf niet gebruikelijk, het kostte de stad veel geld en de gevangenen hadden ook geen geld om zelf aangesproken te worden voor de kosten. Opsluiten of het op water en brood zetten kwam wel voor maar dan om de procesgang af te wachten of als kleine straf voor een licht vergrijp.

De gevangenen verdiende met het werk in het tuchthuis een klein geldbedrag waarvan hij zijn eten en rookgerief kon betalen.

Het werk voor de mannen bestond uit raspen van hardhout, wat gebruikt werd voor de kleur van verf, het maken van handschoenen. De vrouwen hielden zich vooral bezig met spinnen.

Bij goed gedrag kon men rekenen op vervroegde vrijlating.

(‘Meer dan stenen muur: 250 jaar opsluiting in Zwolle, 1739-1989’ J. ten Hove)

Franse Tijd

In de winter van 1795 trokken de Fransen ons land binnen en vond er ook in Kampen een stadsbestuurswisseling plaats. Op het gebied van de rechtspraak blijft alles in grote lijnen, wat

betreft de strafmaat bij het oude. Een paar zaken die opvallen zijn, de schepenen en raden worden dan burgerrepresentanten genoemd. Later wordt er recht gesproken in naam van de Municipaliteit rechtdoende namens het Bataafse volk. Nog later wordt er recht gesproken in naam van de koning, Lodewijk Napoleon.

Schepengestoelte.